

“Uluslararası Doğalgaz Kongresi 2007” Sonuç Bildirgesi

TMMOB Makina Mühendisleri Odası'nın 3-5 Mayıs 2007 tarihlerinde Ankara Sheraton Hotel Kongre Merkezinde düzenlediği “Uluslararası Doğal Gaz Kongresi ve Sergisi 2007” 11 kamu kurum ve kuruluşu, 6 sektörel kuruluş, 21 üniversite ve 7 sektörel derginin desteği ile gerçekleşmiştir. Etkinliğe TMMOB'ye bağlı Odaların, MMO Merkezi ve Şube Yöneticileri, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, EPDK, BOTAS, TPAO, EİEİ, EÜAŞ, MTA, Petrol İşleri, TÜBİTAK, AB Genel Sekreterliği, EGO, üniversitelerden akademisyenler, meslek örgütleri, ilgili dernek, vakıf ve birlik temsilcileri, özel ve kamudan uzmanlar, Büyük Elçilik Temsilcileri ile yurtdışından Türkiye'nin doğal gaz sektöründe etkili olan yabancı firma ve kurum temsilcileri katılmıştır.

TMMOB Makina Mühendisleri Odası bugüne değin, “Doğal gazla ilgili kurumların çalışmalarında şeffaflaşmasını, bilgilerin yaygınlaşmasını, herkesçe erişilebilir ve kullanılabilir olmasının sağlanmasını, doğal gaz temin politikalarının belirlenmesinde kapalı kapılar ardındaki gizli diplomasi yerine, ilgili tüm kesimlerin katılacağı ulusal strateji belirlenmesi çabalarına ağırlık verilmesi” görüşlerini savunmuştur. Odamız bu anlayışla, bilginin paylaşılması, sorunların belirlenmesi, tartışılması ve çözüm önerilerinin geliştirilmesi amacıyla Uluslararası Doğalgaz Kongresi 2007'yi düzenleme kararı almıştır.

Kongre; 458'i delege, 239'u konunun ilgisi konuk ve 43'ü yabancı temsilci olmak üzere toplam 697 kişinin katılımıyla tamamlanmıştır. Kongrede 10 oturumda 45 bildiri sunulmuştur. Kongre kapsamında düzenlenen sergiye 20 firma ve kurum, 7 sektörel dergi katılmıştır. Kongrede Türkiye'nin doğal gaz temin ve ihraç politikaları, kentsel doğal gaz kullanımında konutlar ve sanayi iç tesisat uygulamaları, iletim ve dağıtım hatları, kentsel doğal gaz dağıtım şebekeleri ve servis hatları ve Türkiye'de doğal gaz sektörünün yeniden yapılandırılması oturumları yapılmış; elektrik üretimi için doğal gaz kullanımı ile Türkiye'nin doğal gaz temin ve tüketim politikaları konulu iki ayrı panel düzenlenmiştir.

Kongrede bu konulara ilişkin politika ve uygulamalar, bunlarla ilgili düzenleyici mevzuat ve denetim çalışmaları, ilgili tüm tarafların katılımıyla ayrıntılı bir şekilde tartışılmıştır. Kongrede yapılan tartışma ve sunulan bildirimler ile ifade edilen görüşlerden hareketle Kongremiz, aşağıdaki başlıca konular ve bağlantılı sorunları tespit etmiştir:

- Serbestleştirme uygulamalarının sonuçları ve yaşanan sorunlar,
- Rusya ve İran'a olan bağımlılık ve yapılan anlaşmaların Türkiye aleyhine hükümler içermesi,
- Doğal gaz piyasasının yeniden yapılandırılmasına bağlı olarak teknik şartnameler ve kent içi doğal gaz dağıtım ve uygulamalarına ilişkin sorunlar,
- Kent içi doğal gaz uygulamalarında yetkilendirmeye ilişkin sorunlar.

Yukarıdaki dile getirilen başlıklar ve kongrede ayrıntılı bir biçimde ele alınan sorun ve saptamalardan hareketle, Kongremiz aşağıdaki çözüm önerilerini ilgili kurum ve kuruluşlar ile kamuoyunun dikkatine sunma kararı almıştır.

1. Ülkemizde enerji sektöründe 20 yıldır uygulanan politikalarla toplumsal ihtiyaçlar ve bunların karşılanabilirliği arasındaki açığı her geçen gün daha da artmaktadır. Enerji politikaları üretimden tüketime bir bütündür, bütüncül bir yaklaşım esas olmalıdır. Ülkemiz gerçekleri de göz önüne alınmak şartıyla, enerji sektörünün gerek stratejik önemi gerekse kaynakların rasyonel kullanımı açısından düzenleme, planlama, eşgüdüm ve denetleme faaliyetlerinin koordinasyonu açısından merkezi bir yapıya ihtiyaç vardır. Enerji sektörüne yönelik politikaların belirlenmesinde toplumun tüm kesimlerinin ve konunun tüm taraflarının görüşleri alınmalı ve söz konusu merkezi yapı özerk bir statüde olmalıdır. Genel olarak enerji planlaması, özel olarak elektrik enerjisi ve doğal gaz üretimi-tüketim planlamasında politika ve önceliklerin tartışılıp, yeniden belirleneceği geniş katılımlı bir platform oluşturulmalıdır.

2. Türkiye'nin bir enerji envanteri çıkarılmalıdır. Kamusal planlama, kamusal üretim ve yerli kaynak kullanımını reddeden özelleştirme politikalarından vazgeçilmeli, kamunun eli kolu bağlanmamalı ve kamu eliyle yatırımlar yapılmalıdır. Yetişmiş ve nitelikli insan gücümüz özelleştirme uygulamaları ve politik müdahalelerle tasfiye edilmemelidir. Enerjinin üretimi ve yönetiminde en temel unsur olan insan kaynağımızın eğitimi, istihdamı, ücreti vb. konular enerji politikalarının temeli olmalıdır.

3. Ulusal enerji sektörünün öncelikli temel gereksinimlerinin doğru saptanmasıyla, doğal gaz alanında da kısa ve uzun erimli enerji yatırımlarının zamanında gerçekleşmesine dönük uygun politikalar ve kurumsal düzenlemeler yaşama geçirilmelidir. Doğal gaz teminine ve dağıtımına yönelik projeler yüksek maliyetli yatırımlardır. Bu nedenle doğal gaz temini, gerekli iletim ve dağıtım tesislerinin inşası bir bütünlük içinde ele alınmalı ve tüm yatırım aşamaları bir plan dahilinde eşgüdüm içinde gerçekleştirilmelidir.

4. Doğal gazı kullanmak kamusal bir haktır ve kentsel dağıtım hizmetleri özel şirketler eliyle verilse de kamusal bir hizmet söz konusudur. Doğal gaz sistemi de ülke girişlerindeki ölçüm istasyonları, iletim ve dağıtım şebekeleri, bu şebekelerdeki kompresör istasyonları, basınç düşürme ve ölçüm istasyonları, pig istasyonları, vana grupları v.b. birçok bileşenden oluşur. Bu faaliyetlerde bir planlama, eşgüdüm ve denetim zorunludur. Sistemin parçalar haline bölünmesi, her bir parçanın, ithalat, iletim, toptan satış, dağıtım, depolama v.b. faaliyetler üzerinden özelleştirilmesi ve çok sayıda özel şirket eliyle gerçekleştirilmesi, eşgüdümü zorlaştıracak, planlamayı güçleştirecektir.

5. BOTAŞ'ın küçültülmesi politikaları son bulmalı, BOTAŞ güçlendirilmeli ve etkin kılınmalıdır. BOTAŞ'ın mevcut doğal gaz sözleşmelerinin özel kuruluşlara devrine son verilmelidir.

6. Arz yaratma ve/veya arz kaybının önlenmesi ile genel hedeflerin birbirlerine uyumlu olarak ve dünya koşullarının göz önüne alınacağı kısa, orta ve uzun dönem ulusal makro-ekonomik planlara ve enerji politikalarına uygunluğu sağlanmalıdır. Arz güvenirliliği dünya ve ülke içi boyutları ile çok iyi incelenmeli

ve tanımlanmalıdır. BOTAŞ'ın yürüttüğü fazla gaz arzını Yunanistan üzerinden İtalya'ya; Bulgaristan, Romanya, Macaristan, Avusturya üzerinden Orta Avrupa'ya ulaştırmayı öngören projeler desteklenmelidir.

7. Rusya ve İran'a bağımlılığımızın azaltılmasına yönelik çalışmalar yürütülmeli, başka ülkelerden kaynak çeşitlendirmesine gidilmeli, yerli doğal gaz arama ve üretim faaliyetleri desteklenmeli, doğal gaz depolama tesis yatırımlarına öncelik verilmelidir.

8. Azerbaycan'dan yapılacak gaz ithalatının artırılma imkanları araştırılmalıdır. Türkmenistan'dan ve Mısır'dan ülkemize doğru boru hattı tesisi çalışmalarına ağırlık verilmelidir. Doğal Gaz ithal edilecek ülkelere Irak'ın eklenmesine çalışılmalıdır.

9. Rusya ve İran'dan kaynaklanabilecek herhangi bir gaz kısıntısına karşı Cezayir ve Nijerya'dan LNG ithalatında artış imkanları araştırılmalı, uluslararası spot piyasadan LNG alımı programlanmalıdır.

10. Mevcut doğal gaz alım sözleşmeleri yeniden görüşme konusu yapılmalı, anlaşmalarda fiyat, alınmayan gazın bedelinin ödenmesi, ödemelerin nakit olarak yapılması, gazın üçüncü ülkelere satılmasının önlenmesi vb. Türkiye aleyhine olan şartlar iptal edilmelidir. Satın alınan gaz bedellerinin mal ve hizmet ihracıyla ödenmesi sağlanmalıdır Gaz teslimatlarında ihracatçı ülkelere kaynaklanan eksiklikler ve aksamalar tazminat konusu olmalıdır. İhracatçı ülkelerin günlük, aylık, yıllık satış miktarlarını taahhüt etmeleri sağlanmalıdır.

11. Doğal gaz ithalatı ile ülke ihtiyaçları arasında bir açık söz konusu olduğunda, kentlerin ve sanayinin gazı kesilmemeli, doğal gaz yakıtlı elektrik üretim santrallerine verilen gazda kesinti yapılmalıdır.

12. Silivri Yeraltı Doğal Gaz Depolama Tesisi yatırımı bir an önce tam kapasite ile işletmeye alınmalıdır; 2000 yılından beri sürüncemede kalan Tuz Gölü Depolama Tesislerinin Projesinde yapım çalışmalarına ivedilikle başlanmalı, yeni doğal gaz depolama alanları araştırılmalıdır.

13. İthal edilen ve dışa bağımlı bir enerji kaynağı olan

doğal gazın sektörel kullanım öncelikleri tartışmaya açılmalıdır. Doğal gaz, elektrikten çok sanayi üretim ve konut ısıtmasında kullanılmalıdır. Bu anlamda, ulusal düzeyde tartışmalar yapacak, stratejiyi belirleyecek yetkili kuruluş olarak, oluşum, yönetim ve denetiminde doğal gazla ilgili tüm kesimlerin temsil edildiği Doğal Gaz Enstitüsü oluşturulmalıdır. Doğal gazla ilgili kurumlar çalışmalarında şeffaflaşmalı, bilgilerin yaygınlaşması, herkesçe erişilebilir ve kullanılabilir olması sağlanmalıdır. Doğal gaz temin politikalarının belirlenmesinde kapalı kapılar ardındaki gizli diplomasi yerine, ilgili tüm kesimlerin katılacağı ulusal strateji belirlenmesi çabalarına ağırlık verilmelidir.

14. Doğal gazın kentlerde ve sanayide kullanımının yaygınlaşmasının yanı sıra, yeni tesis edilecek santrallerde yakıt olarak kullanılmasıyla, doğal gaz talebinin daha da artacağı resmi kurumlarca tahmin edilmektedir. Doğal gaz tüketim artışındaki en büyük etken, elektrik enerjisi üretiminin yaygın bir biçimde doğal gaza dayandırılmasıdır. Elektrik üretimi içinde doğal gazın payı bugünkü seviyelerden %25'ler değerine mutlaka düşürülmelidir.

15. Sanayi kullanımında ise kojenerasyon konusu mutlaka göz önüne alınmalıdır. Bu konuda geçmişte yapıldığı gibi verimsiz ünitelerle ülkenin bir çöplük haline gelmemesi için gerekli düzenlemeler; meslek örgütleri ve kojenerasyon derneklerinin katkıları ile hazırlanarak en kısa sürede uygulanmalıdır. Enerji yoğunluğu düşük teknolojilere izin verilmeli, teşviklerin önemli kriterlerinden biri bu olmalıdır.

16. Enerji açısından dışa bağımlı olan ülkemizde enerjinin verimli ve etkin kullanımı ulusal politika haline getirilmelidir. 02.05.2007 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanan "Enerji Verimliliği Kanunu" nun gerekleri acilen yerine getirilmelidir.

17. Dışa bağımlı enerji politikalarından bir an önce vazgeçilerek yerli ve yenilenebilir enerji kaynaklarımıza yatırımlar yapılmalıdır. Yerli ve yenilenebilir enerji kaynaklarımız ülke ihtiyacının büyük bir bölümünü karşılayacak potansiyeldedir. Yerli, yeni ve yenilenebilir enerji kaynaklarımızın kullanımının özendirilmesi, yaygınlaştırılması ve bu kaynakların kullanımı ile elektrik enerjisi üretim sistemlerini oluşturan malzeme,

cihaz ve ekipmanların yerli üretim koşullarının oluşturulması ve bu alanda teknoloji üretebilir bir seviyeye ulaşmamız sağlanmalıdır. Yenilenebilir Enerji Yasası uyarınca gerekli düzenlemeler yapılmalıdır.

18. Yerli doğal gaz üretiminin artırılmasına çalışılmalıdır. Zonguldak taşkömürü sahalarındaki metanın ticari olarak kullanım imkanları sağlanmalıdır. TPAO'nun Karadeniz'deki ve ülkenin bütünündeki doğal gaz ve petrol arama çalışmaları desteklenmelidir. TPAO'nun ürettiği petrol ve doğal gazdan elde ettiği gelirleri, yeni arama çalışmalarına harcamasına imkan veren yasal düzenlemeler yapılmalıdır. Zonguldak taş kömürü sahalarında olduğu bildirilen kaynakların araştırılması sonuçlandırılmalı ve bir an önce üretime geçilmelidir. Doğal Gazla ilgili politika ve önceliklerin belirlenmesinde etkin konumda olacak Enerji Piyasası Kurumu'nun çalışmalarına Meslek Odalarının düzenli katkısı sağlanmalıdır.

19. Kentsel dağıtım şebekelerinde, bina servis bağlantılarında, bina iç tesisatlarında, gazın yıllardır kullanıldığı kentlerdeki uygulamalar ve deneyimin ışığında, bütün ülke çapında geçerli ve zorunlu olacak:

- Ulusal kentsel gaz dağıtım şebekesi ve bina servis hatları tasarım ve yapım standartları ve şartnameleri,
- Ulusal bina iç tesisat standartları ve şartnameleri,
- Ulusal endüstriyel tesis Doğal Gaz dönüşüm standartları ve şartnameleri,
- EPDK koordinasyonunda, Odamız tarafından hazırlanan taslaklar esas alınarak gaz şirketleri, meslek odaları ve ilgili kesimlerin katılımıyla kesinleştirilmeli ve bir an önce ülke çapında zorunlu uygulanacak şekilde yürürlüğe koyulmalıdır.

20. Doğal gaz tasarım ve uygulamalarında faaliyet yürüten firmaların Makina Mühendisleri Odasından Serbest Müşavir ve Mühendis Büro Tescil Belgesi alması ve bu firmalarda Odamız tarafından eğitilmiş, belgelendirilmiş ve yetkilendirilmiş makina mühendislerinin istihdamı zorunlu olmalıdır.